

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

mpc

VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT**

Mgr. Jacková Martina
Dromoro III. Časť
Dromoro 3. ktor

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	Jacková Martina Mgr.
Kontakt na autora UZ:	jackova.m@azet.sk
Názov:	Dromoro III. ktor Cestička III. časť
Rok vytvorenia:	2014
Oponentský posudok vypracoval:	PaedDr. Anna Hricová, PhD
Preklad:	PhDr.František Godla

ISBN 978-80-565-1266-1

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Tematický celok: Rodina

Tematikano savoripen: *Famel'ija*

Téma: Režim dňa

Tema: *Ďivesutno sokašis*

Výchovno-vzdelávací cieľ: Osvojiť si návyky zdravého životného štýlu a poznať význam striedania práce a oddychu pre človeka.

Pokyny pre žiaka: Vytvorte 4 skupiny. Každá skupina dostane obrázok znázorňujúci nejakú činnosť počas dňa. Vašou úlohou je obrázok vymaľovať, prípadne dotvoriť podľa vlastnej fantázie a určiť o akú činnosť ide. Ak túto úlohu splníš, obrázok nalep na výkres.

So ela tumari but'i: Ulaven pes andro štar grupi. Sako grupa chudela jekh čitro (obrazkos) pro savo ela sikad'i varesavi but'i so pes kerel perdal o d'ives. Tumari but'i ela oda obrazkos avri te mal'inel, vaj les te dokerel avka sar tumenge phenel tumari fantazija u te phenel pal savi but'i oda džal. Sar odi but'i kerena o čitro (obrazkos) makhen lepoha u zathoven pro vikresis.

Úloha pre

teba: Správne zorad' obrázky podľa činností ako nasledujú. Jednotlivé obrázky (výkresy) zalep pomocou lepiacej pásky. Vytvor úvodnú stranu leporela.

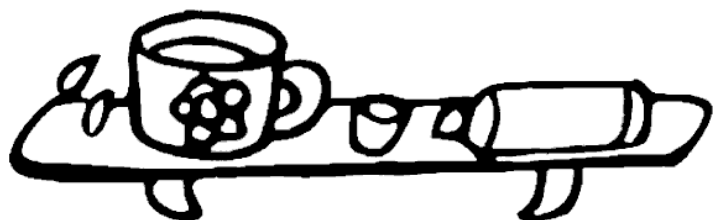
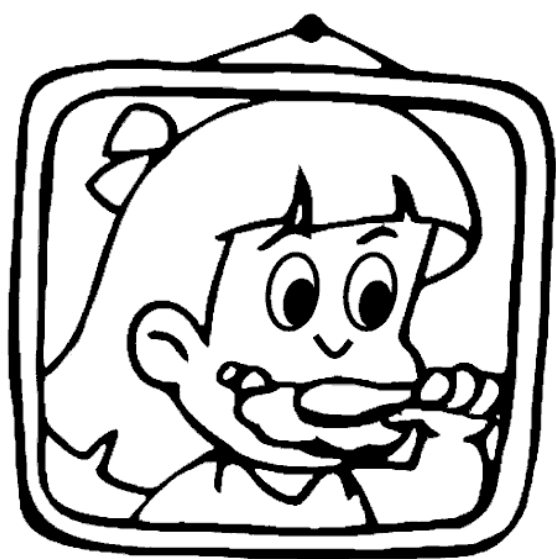
So ela tiri but'i:

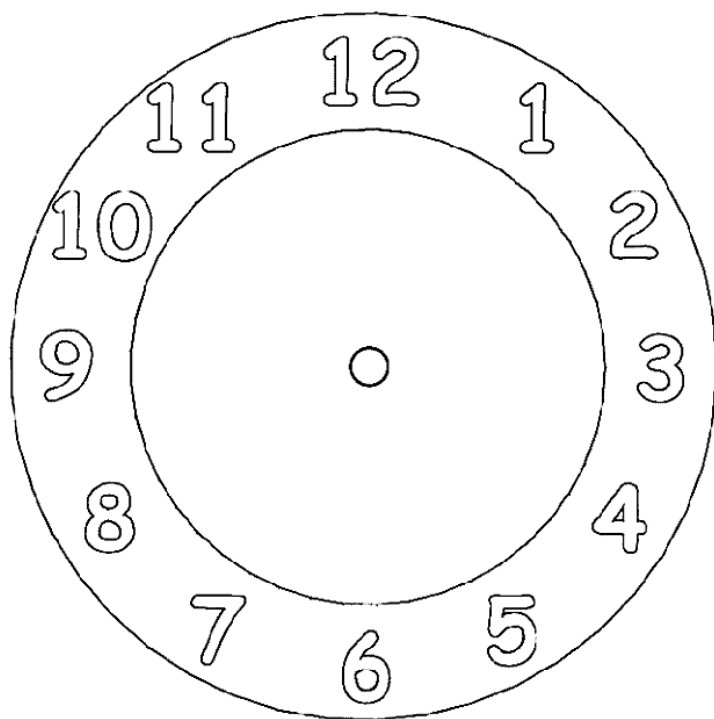
Musaj sal te sthovel kala čitri (obrazki) avka sar o o but'a so hine pro obrazki džan pal peste. Jekhvarika čitri (obrazki) kampel te čatrinel (lepinel) la paskaha. Avka ker angluňi lepoleroskeri sera.

Takéto leporelo sme vytvorili my (žiaci 1. a triedy ZŠ Čaklov)
Ajso leporelo kerd'am amen (sikh'uvne andal jekh to klasa ZŠ Čaklovoste)

Obrázky na tvorbu leporela Režim dňa:

O čitri (obrazki) savendar kerahas o leporelo Ďivesutno sokašis :

Tematický celok: Naše telo

Tematikano savoripen: *Amaro teštos*

Téma: Ľudské telo
Manušeskero teštos

Tema:

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vedieť vymenovať základné časti ľudského tela a ukázať ich na človeku.

Savo sikhľuvno resipen kamas te resel:

Kampel te džanel te phenel, sar pes vičinen jekhvarika kotora manušeskere teštostar.

Pokyny pre žiaka: Správne urč časti ľudského telo prostredníctvom postavičky Adamka.

Pomenuj časti svojho tela a ukáž ich na sebe samom.

E

but'i perdal tute: *Mište sikhav teštoskere kotora save hine pro obrazkos pro savo hino o Adamkus.*

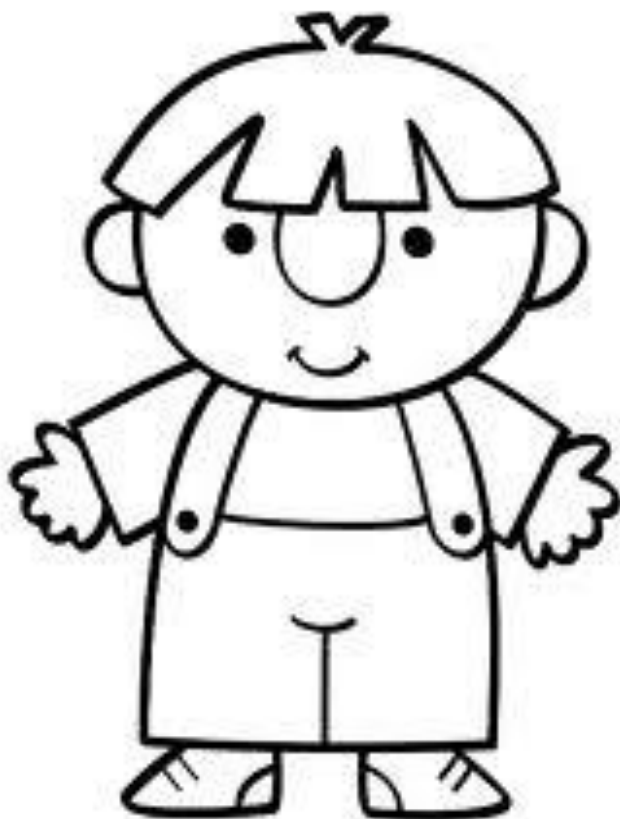
Úloha pre teba: Vypracuj pracovný list. Tvojou úlohou je vymaľovať postavičku Adamka podľa uvedených pokynov v pracovnom liste. Správne očísľuj obrázok. nakresli, čo potrebuje človek, ktorý má slabý zrak.

E but'i perdal tute: *Ker avri o buťakero l'il. Tiri but'i ela avri te ma'inel le Adamkuskeri figura, avka sar hin phendo andro buťakero l'il. Le obrazkoske de lačo čislos, čitrin /kreslin/ so kampil manušeske, so na mište dikhel pro jakha.*

Úloha pre teba: Nauč sa pesničku *Hlava, ramená, kolená, palce*. Text pesničky vyjadri dramatizáciou a pohybom.

E but'i perdal tute: *Sikh'uv e gil'ori Šero, phike, khoča, angušta. Pro gil'akre lava ker dramatizacia the khel'iben.*

Adamko
Adamkus

Pracovní list – Lidské tělo

But'akro l'il – Manušeskero teštos

1. Vymal'uj Adamkovi:

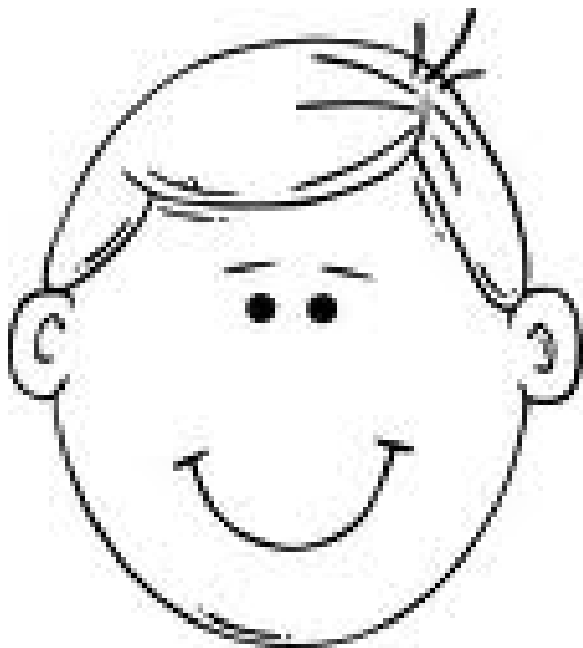
1. Čitrin le Adamkuske:

1.

Oranžovou farbičkou – hlavu

- *oranžakera farbaha - o šero*
- 2. Hnedou farbičkou – uši
- *barnavo farbaha - o kana*
- 3. Modrou farbičkou – trup

- *kiko farbaha - o trupos*
- 4. Žltou farbičkou – horné končatiny
- *šargona farbaha - o vasta*
- 5. Zelenou farbičkou – dolné končatiny
- *zeleno farbaha - o pindre*

2. Čísľuj obrázok:

- ústa
- ucho
- oko
- čelo
- líce
- brada
- nos

Thov o sami

- vušta
- kana
- jakh
- čekat
- čham
- brada
- nakh

3. Nakresli, čo potrebuje človek, ktorý má slabý zrak.

3. Kreslin, so kampil manušeske so na mištes dikhel pro jakha.

Tematický celok: Naše telo

Tematikano

savoripen: *Amaro teštos*

Téma: Hygiena a starostlivosť o telo

Tema: *E hygiena the o starišagos pal o teštos*

Výchovno-vzdelávací cieľ: Poznať význam a frekvenciu hygienických návykov u človeka.

Pokyny pre žiaka: Vypracuj pracovný list. Tvojou úlohou je vymaľovať obrázky. Do rámčeka si obkresli svoju ruku a nakresli na ňu bacily – vymysli, ako by mohli vyzerat' podľa teba.

E buťi perdal o sikhľuvno: ker avri o buťakero ľil. maľin avri o čitri (obrazki). Andro ramos obcirde peskero vast u kreslin pre leste o bacili - gondol'in avri sar šaj avri diťhon andro tiri godi.

Úloha pre teba: Nauč sa básničku.

But'i perdal tute: *Sikhľuv e giľutňi*

*Len čo vstanem hopsasa,
hned' aj umyjem sa.*

Najprv očká, potom tvár.

Umyjem

i všetky zúbky,

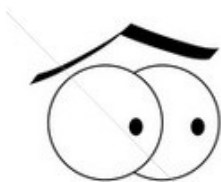
vľavo, vpravo,

a to všetko hravo.

Na vlasy zase hrebeň pomôže.

**PRACOVNÝ LIST – HYGIENA STAROSTLIVOSŤ O TELO
BUŤAKERO LIL - E HIGIENA STARIŠAGOS PAL O TEŠTOS**

Len čo vstanem hopsasa, hneď aj umyjem sa.

Najprv očká, potom tvár. Umyjem i všetky zúbky,

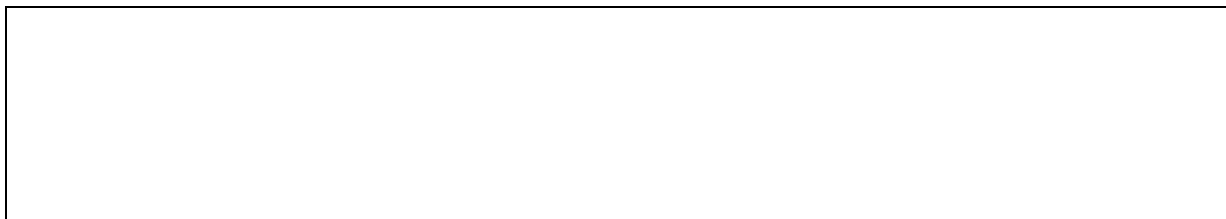
vľavo, vpravo, a to všetko hravo.

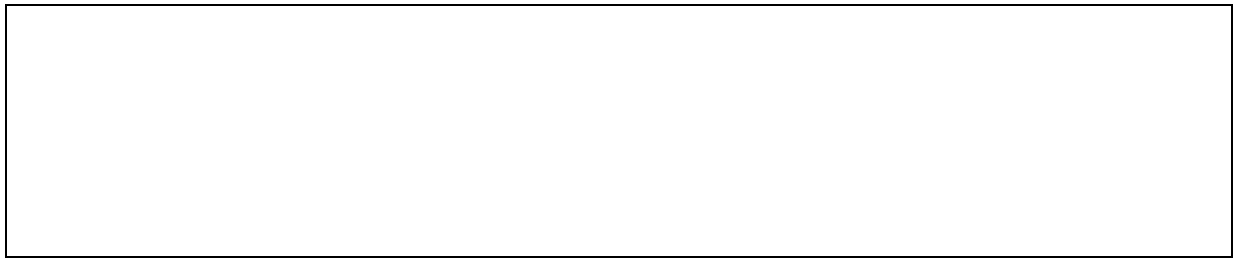

Na vlasy zase hrebeň pomôže.

Veľmi dôležité je umývať si ruky mydlom, pretože všade okolo nás sú bacily. Nemusíme sa ich však báť, pretože ony sa boja obyčajnej vody a mydla. Do rámčeka si obkresli ruku a nakresli na ňu bacily (vymysli si ako asi vyzerajú).

But kampil te thovel (vaj te morel) o vasta sapuňiha, vaš oda, kaj pašal amnde hin but bacili. Namusaj sam tedaral, bo on daran le pañestar the le sapuñistar. Ande kadi rama obcirde peskero vast u kreslin pre leste bacili. (gondol'in avri sar on avri dičhon).

Tematický celok: Naše telo

Tematikano savoripen: Amaro teštos

Téma: U lekára

Tema: Ko doktoris

Výchovno-vzdelávací cieľ: Dokázať pomenovať 3 najbežnejšie detské choroby a uvedomiť si význam hygieny a starostlivosti o svoje zdravie.

Pokyny pre žiaka: Vypracuj pracovný list. Pozorne si prezri obrázky a povedz názvy zdravotných pracovníkov. Zapiš ich do pripravených okienok a obrázky si môžeš za odmenu vymaľovať. Urč, čo je pre zdravie človeka prospešné (obrázky vymaľuj) a čo je pre človeka škodlivé (zakrúžkuj červenou farbičkou). Podľa vlastnej fantázie dokresli ďalšie obrázky znázorňujúce zdraviu prospešné, a naopak, zdraviu škodlivé javy.

E but'i perdal o sikh'uvno: *ker avri o but'akero l'il. Mištes dikh opre o obrazki u phen sar pes vičinen o manuša pro obrazki. Pisin len tuke andro prikerde oblakici u o obrazki šaj tuke sar odmena mal'inas avri. Phen so hin prekal o sas'ipen lačho (o obrazkici avri mal'in) u so hino prekal o manušengero sas'ipen rosno (oda tohov andre kružkos so kereha l'ol'a farbičkaha). Pal peskeri fantazija doker the o aver obrazki (čitri) sve hin perdal manušengero sas'ipen lače u pre aver sera the ajse so nane lače perdal o sas'ipen.*

Odpovedaj na

otázky:

- Ako sa cíti človek, ktorý je chorý?
Sar pes šunel nasvalo manuš ?
- Čo musíme urobiť, ak sme chorý?
So kampel te kerel, te sam nasvale ?
- Aké bežné choroby poznáš?
Save nasval'ipena prind'ares ?
- Čo musí človek urobiť, aby sa vyliečil?
A ko sa má správať
kamel manuš te kerel, kaj te avri sascol ?
kamel te l'ikerel.
- Načo slúži teplomer?
Pre soste amnge kampel o teplomeris ?

So
Sar pes

PRACOVNÝ LIST – U LEKÁRA BUŤAKERO LIL - KO DOKTORIS

Kto sa stará o tvoje zdravie?
Ko pes starinel pal tiro sast'ipen ?

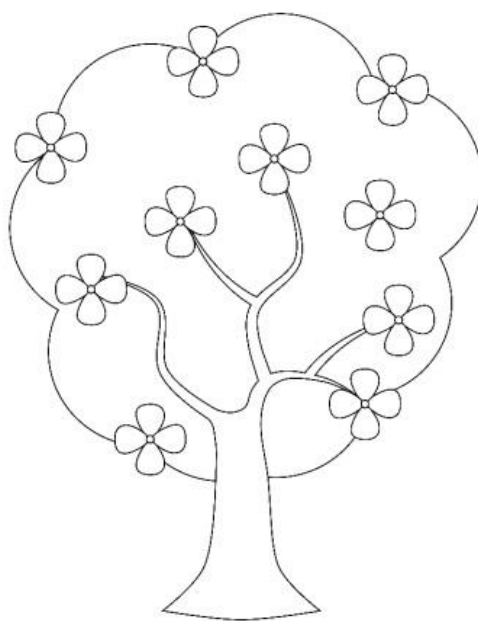
- Doplň názvy zdravotných pracovníkov.

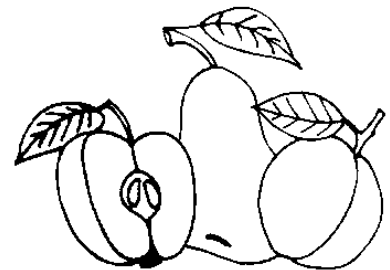
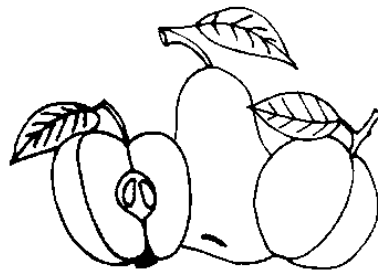
Dothov, sar pes vičinen sast'ipnaskere but'akre

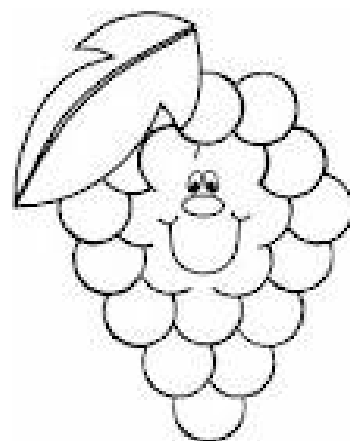

- Zakrúžkuj červenou farbičkou to, čo škodí tvojmu zdraviu.
Thov andro kružkos kerdo l'ol'a farbičkaha oda, so nane lačho perdal tiro sast'ipen.
- Vyfarbi to, čo prospieva tvojmu zdraviu.
Pherd'ar farbaha oda, so hino lačho perdal tiro sast'ipen.

Tematický celok: Naše telo
savoripen: Amaro teštos

Tematikano

Téma: Zdravý životný štýl
Sasto dživipnaskero štilos

Tema:

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vedieť roztriediť potraviny na zdravé a nezdravé a poznať význam pohybu pre zdravie človeka.

Pokyny pre žiaka: Pozorne počúvaj príbeh o malom mestečku, v ktorom žila opička

Nezdravojedka. Tá ponúkala deťom všetko, čo im ich zdraviu škodilo. Jedného dňa prišiel do krajiny čarodejník a všetko sa od tohto dňa zmenilo.

But'i perdal sikhľuvno: Šukares šun o vakeriben pal o cikno foros, andro savo dživelas e nalpa Nasasteschaluňi. Oj delas le čhavorenge te chal oda so na sas perdal o lengero sastipen. Jekhe d'iveseste avľas andre odi them jekh čarodejnikos u ole d'ivesestar sas savoro aver sar angomis.

V zázračnej krajine, v malom mestečku žila opička, ktorá sa volala Nezdravojedka (Nasasteschaluňi) Ako správna hostiteľka, každého, kto k nej zavítal ponúkla nejakou dobrotou. Na tom by nebolo nič zlé, keby svojich hostí neponúkala takými potravinami, ktoré im škodili. Boli nezdravé. Myslíš, že opička konala správne? Jedného dňa do krajiny zavítal čarodejník Dobromil. Počul o opičke Nezdravojedke, no chcel sa presvedčiť na vlastné oči. A naozaj. Na jej stole boli samé nezdravé potraviny. Rozhodol sa preto, že opičku čarovným prútikom a zázračným práškom začaruje. Od toho dňa sa už opička volala Zdravojedka a svojim hosťom už ponúkala samé zdravé potraviny. Dobromil sa tešil, že vykonal správnu vec a už teraz sa tešil na ďalšiu návštevu u svojej novej kamarátky.

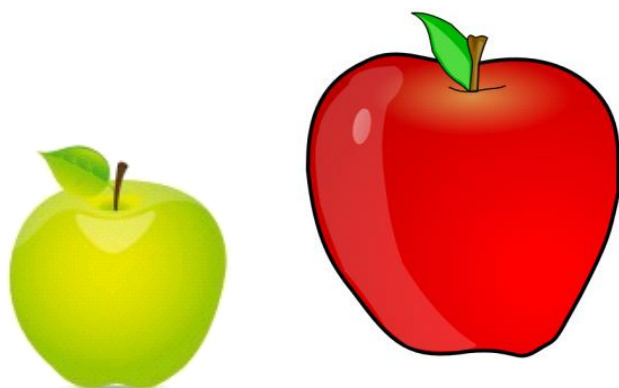
Rómsky preklad

Andre paramisakri them, andro cikno foros, dživelas e nalpa so pes vičinelas Nasasteschaluňi. Sar čači kherutuňi sakones ko avelas ke late, delas te chal varesavo lačhipen. Pro oda na elas nič rosno, te len na delas te chal ajse chabena, save na sas perdal lengero sastipen saste. Gondolines hoj hoj odi nalpci keralas mište ? Andro jekh d'ives avľa andro oda forocis o čochaños Dobromil. Šund'as pal e nalpica Nasasteschaluňi, no kaml'as oda te dikhel pro peskere jakha. U čačes. Pro lakero skamind sas žuže na saste chabena. Vaš oda o čochaños peske phend'a, hoj pre nalpica peskera paramisakera raňoraha the praškoha čhivela keriben. Ole d'ivesestar e nalpica Nasasteschaluňi varesavo manuš, delas leske saste chabena. O Dobromil sas lošano, hoj kerd'as lači but'i u imar akana lošanelas pes, sar pale avla ki e peskeri kamaratka,

Úloha pre teba: Vypracuj pracovný list. Na základe príbehu, ktorý si si vypočul(a) nakresli, čo mohla opička Nezdravojedka deťom ponúkať. Tvojou úlohou č. 2 je nakresliť také potraviny, ktoré deťom ponúkala opička Zdravojedka. Ak pracovný list vypracuješ, prihlás sa.

E but'i perdal o sikhľuvno: Ker avri o but'akero ľil. Sar šund'al e paramisi, kreslin so šaj e

nalpica Nasasteschaluňi delas le čhavorenge te chal. Tiri dujto but'i ela te kreslinel o chabena save e nalpica Sasteschaluňi delas te chal le chavorenge. Sar o but'akero l'il tut ela kisno, vazde o vast.

Úloha pre teba: Pomocou makety vyrob otváracie jablčko, alebo otváraciu hrušku ako symbol zdravia.

But'i perdal tute : sar dikhes pre maketa, ker phundravkerd'i phabori , ambrol'in /hruška/, sar simbolos pal o sast'ipen.

Pracovný list – Opica

Zdravojedka

But'akero l'il - Nalpa

Sasteschaluňi

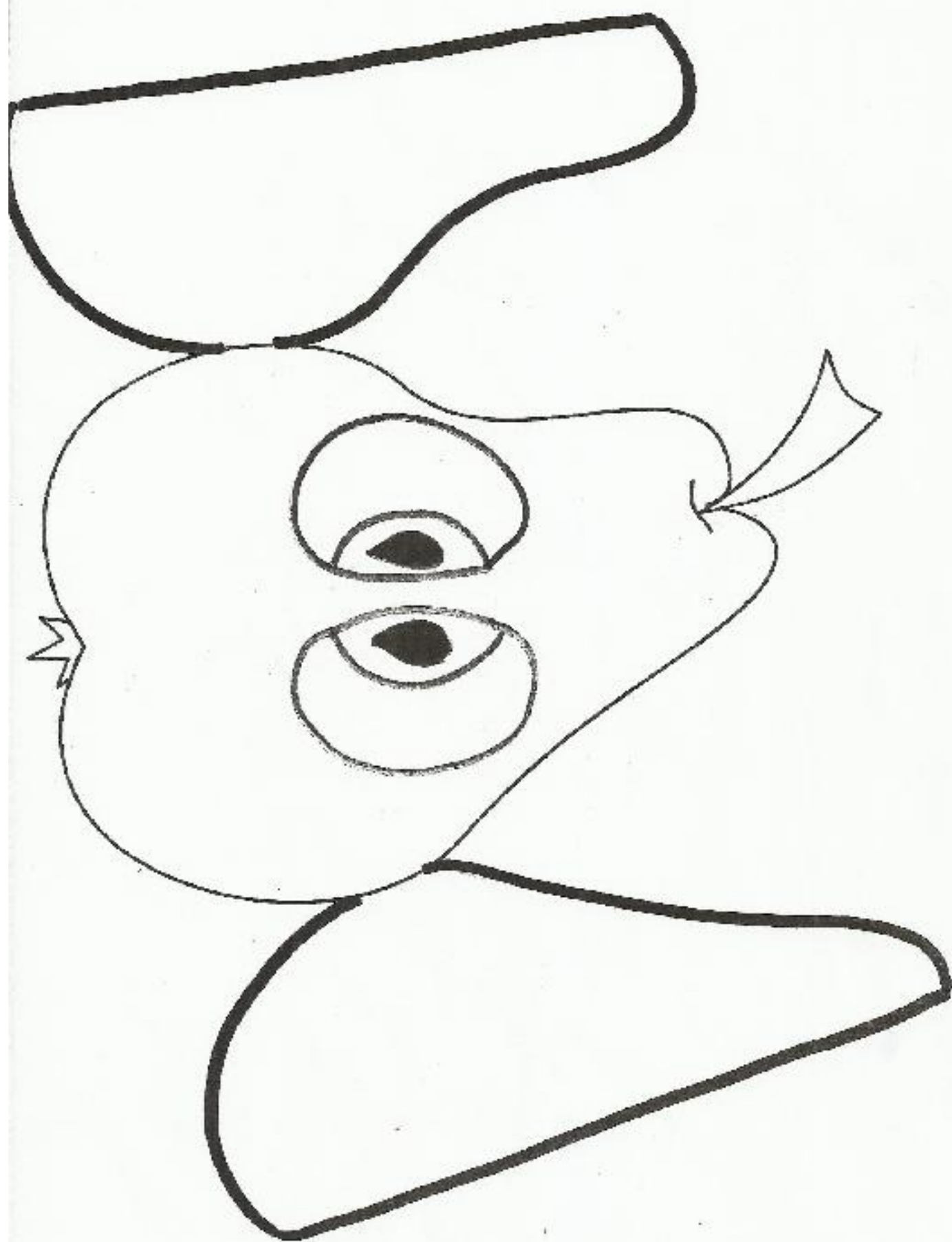
1. V jednej krajine, ktorá ani nebola tak ďaleko, žila opica Nezdravojedka. Ponúkala deťom všetko, čo im škodilo. Nakresli, čo všetko asi opička deťom ponúkala.

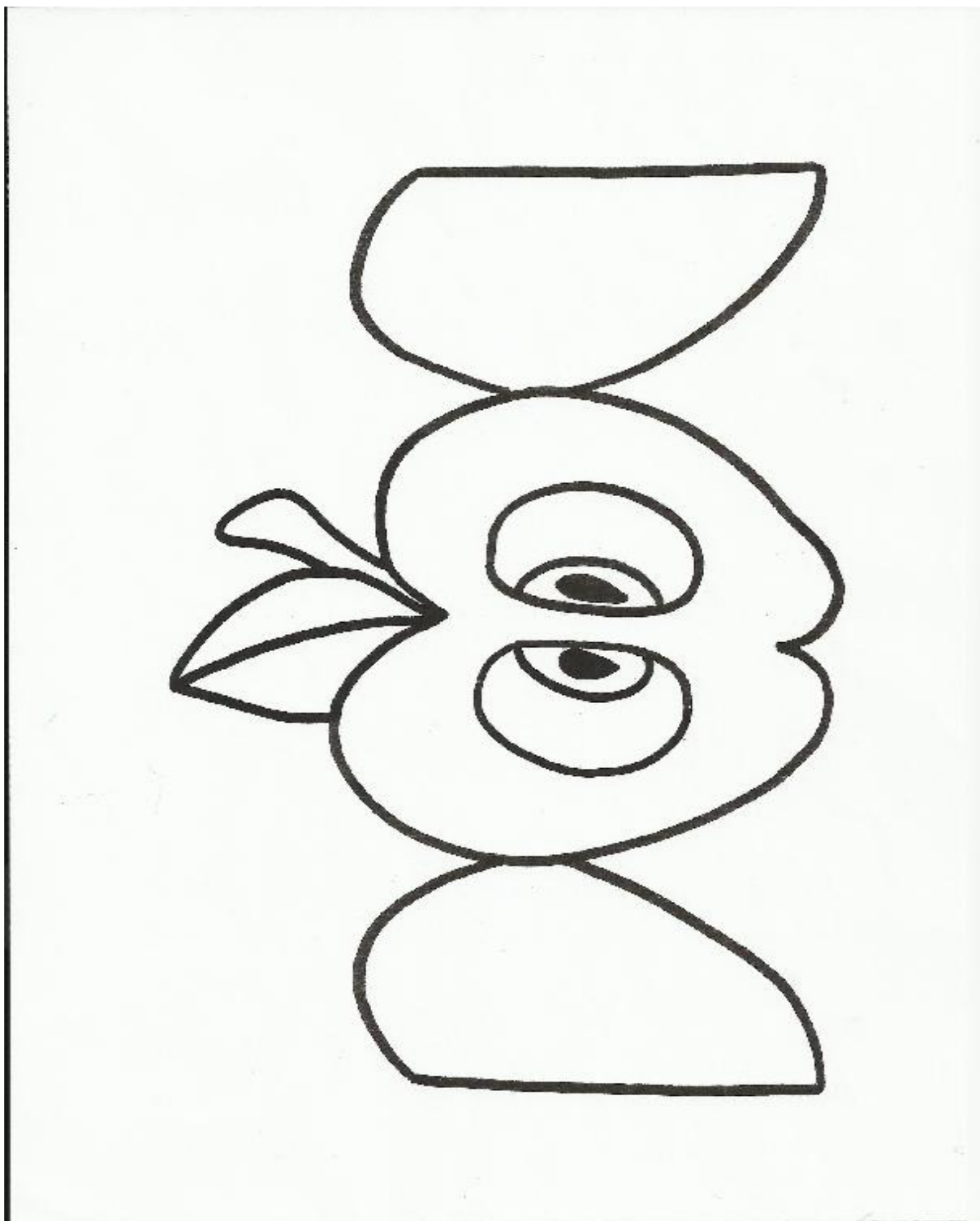
Andre jekh them, savi na sas adari dur, dživelas nalpa Sasteschaluňi. Delas le čhavoreng sa, so na sas lačno. Kresl'in so savoro lenge e nalpica delas, kaj te chan.

2. Jedného dňa prišiel do krajiny čarodejník Dobromil a opičku navždy začaroval. Od toho dňa sa opička volala Zdravojedka. Nakresli, čo asi ponúkala deťom opička Zdravojedka.

Andro jekh d'ives avlas andre them o čochanos Dobromil u la nalpica pokerd'as. Ole d'ivesestar pes e nalpica vičinelas Sasteschaluňi. Kreslin, so e nalpica delas le čhvoreng te chal e Sasteschaluňi.

Tematický celok: Naše telo

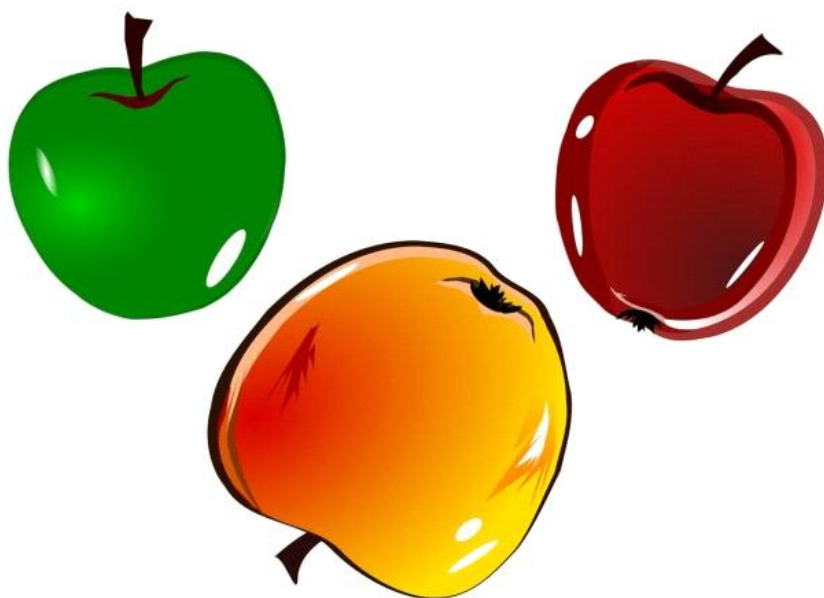
Téma: Ovocný šalát/zeleninový šalát

Tema: Fruktengero šalatos/ zeleninakero šalatos

Výchovno-vzdelávací cieľ: Osvojiť si jednoduchý pracovný postup pri príprave ovocného šalátu a dodržiavať hygienické zásady pri jeho príprave.

Pokyny pre žiaka: S pomocou pani učiteľky priprav jednoduchý ovocný šalát. Skôr než začneš, umy si ruky mydlom.

E but'i perdal o sikhľuvno: jekhetane la sikhľard'aha ker fruktengero šalatos

Budeš potrebovať:

4 banány, 3 hrušky, 3 kiwi, 3 jablká, 3 ošúpané mandarínky, 1 pomaranč, šťava z citróna, jogurt a 1 malú lyžičku práškového cukru.

So tuke kampela : 4 banani, 3 ambroľina /hruški, 3 kiwi, 3 phabora, 3 žužarde mandarinkim 1 narančis citronakeri šťava jekhe citronostar, jogurtis the 1 cikňi rojori cukros.

Úloha pre teba:

Ovocie dobre umy, olúp a nakrájaj na malé kúsky. Dávaj pozor, aby si si neublížil Potom ho daj do stredne veľkej misky a pokvapkaj citrónovou šťavou. Nakoniec pridaj jogurt a ochuť lyžičkou práškového cukru. Všetko dôkladne premiešaj a daj na hodinu do chladničky. Takto

pripravený ovocný šalát rozdel' do mištičiek a všetkým ostatným popraj dobrú chuť!

But'i perdal tute:

o frukti (ovocie) mište thov avri, žužar u čhuraha čhinger pro cikne kotorora. De pozora te peske na keres vareso. Pa'is de o frukti andro maškarutnes baro čaro u kikde pre lenda citronakeri š'ava. Pro agor dode o jogurtos the cikni rojori praškeskero cukros.

Tematický celok: Naše telo

Tematikano jekhutno: Amaro teštos

Téma: Opakovanie tematického celku Naše telo

Výchovno-vzdelávací cieľ: Overovať svoje získané vedomosti z danej oblasti.

Pokyny pre žiaka: Počas vyučovacej hodiny budeš pracovať skupinovou prácou. Z obálky si vyber 1 farebný papierik. Na výzvu učiteľa žiaci vytvor 4 skupiny podľa farebných papierikov. Každá skupina dostane 1 baliaci papier. Tvojou úlohou je obkresliť telo jedného člena skupiny na veľký baliaci papier a následne spoločne dokreslíte jednotlivé vonkajšie časti tela. Pomáhať si budeš obrázkom, na ktorom je Adamko. Šípky naznačujú časti tela. Obrázok nakoniec vymaľuj. Ak úlohu splníš, prihlás sa. Obrázky si porovnaj s ostatnými skupinami.

O direktivi perdal o sikh'l'uvno: *Perdal o sikh'l'uva ori kereha grupakeri but'i. Andal e obalka le avri jekh farebno papirošicis. Sar phenela o sikh'l'ardo, kaj o sikh'l'uvne te keren štar grupi pal oda sava farbakere papirošica kas hin. Sako grupa chudela jekh baro pakošno papirošis. Tiri but'i ela te obcirdel jekhe dženeskero teštos pro baro pakšno papirošis u pa'is jekhetane te dokreslinel jekhvarika avrutne teštoskere katora. Šigitineha peske le obrazkoha pro savo hino o Adamkus. O šipki sikhaven pro jekhvarika teštoskere katora. O obrazkos pa'is avri ma'in. Sar adi but'i kereha, vazde o vast. Pa'is ker kompacija le obrazkenca andal o aver grupi.*

Úloha pre teba: Nauč sa básničku
E buťi perdal tute: SIKHL'UV E GIL'UTŇI.

Kreslím kolo guľaté a v ňom oči, okrúhé.

Čiarčka nadol, nos je to, ústa idú tadeťto.

Kreslím, kreslím na hlave, vlasy dlhé strapaté.

Dve čiarocky, to je krk, čiary, čiary, škrčky, škrčky!

Čiary, čiary, čiary, čaj, to sú prsia s bruchom aj.

Ťahám čiaru dvojité, zhora nadol tu i tu.

K týmto čiarám takto, tak, spravím dolu hák, aj hák.

Ešte čiary, čiary z pliec a päť prstov na koniec.

To je Adam ušatý, neumytý, strapatý!

oko - jakh
ucho - kan
hlava - šero
ústa - vušta
horné končatiny - uprune udi
trup - trupos

Tematický celok: Zvyky a tradície

Tematikano jekhutno: *O sikh'ipena the o tradicii*

Téma: Deň Rómov

Tema: *Ďives perdal o Roma*

Výchovno-vzdelávací cieľ: Oboznámiť sa so zvykmi a tradíciami rôznych kultúr.

Pokyny pre žiaka: Pohodlne sa usad' na koberec. Pozorne si pozri PP – prezentáciu *Dejiny Rómov*.

O pheñiben perdal o sikhľuvno: *Šukares peske beš pro kobercos. Mište peske dikh e PP - prezentacija E historija le Romengeri.*

Odpovedaj na otázky:

- Akým remeslám sa najčastejšie Rómovia v minulosti venovali? Save but'a
kerenas o Roma andre peskeri historija ?
- Akým spôsobom života žili?
Sar o Roma dživenas ?
- Ako vyzerá rómska vlajka. Popíš ju.
Sar avri dičhol e romañni fzastava. Phen sar avri dičhol.
- Čo symbolizuje červené koleso? Savo
simbolos hin e l'ol'i kereka ?
- Čo predstavuje modrá a čo zelená farba na rómskej vlajke?
So sikhavel e kiko the e zeleno farba pre romañi zastava ?

Úloha pre teba: Pomocou farebných papierov vyrob rómsku vlajku. Vystrihni a nalep ju na výkres.

But'i perdal tute: *farebna papirošendar ker romañi zastava. Strihin la avri u l'epin la pro vikresis.*

Úloha pre teba: Vytvor plagát pri príležitosti Svetového dňa Rómov.

E

but'i perdal tute: ker plagatos ki o lumakero d'ives perdal o Roma.

Tematický celok: Živá príroda

Tematikano savoripen: Džidži luma

Téma: Jar

Tema: Jaros

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vedieť charakterizovať ročné obdobie jar a uviesť jeho znaky. O resipen pal e edukacija: te džanel te vakerel pal o jaros u te phenel leskeri charakteristika.

Úloha pre teba: Vytvor plagát pri príležitosti Svetového dňa Rómov.

But'i perdal tute: ker plagatos ki o Lumakero d'ives perdal o Roma.

Tematický celok: Živá príroda

Tematikano savoripen: Džidži luma

Téma: Jar

Tema: Jaros

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vedieť charakterizovať ročné obdobie jar a uviesť jeho znaky.

Pokyny pre žiaka: Vypracuj pracovný list vytvorený formou omaľovanky. Tvojou úlohou je pozorne si ho prezrieť a pomenovať, čo všetko sa na obrázku nachádza. Vymaľuj len tie obrázky, ktoré sú charakteristické pre ročné obdobie jar. Obrázky, ktoré nie sú typické pre ročné obdobie jar, prečiarkni.

O pheñiben perdal o sikhľ'uvno: ker avri o but'akero l'il ajso sar hine o omaľ'ovanky. Tiri but'i hin mištes te dikhel the te phenel o nava savorerske so andro obrazkos hin. Ma'lin avri ča ola obrazki, save pes phanden ki o jaros. Aver obrazki so pes na phanden ki o jaros, precirde jekha čjarah.

Úloha pre teba: Nauč sa básničku o jari.

Buďi perdal tute: *Sikhľuv e giľutňi pal o jaros.*

Jar

Najradšej mám na jari,

keď rozkvitnú púpavy.

Zelená je travička

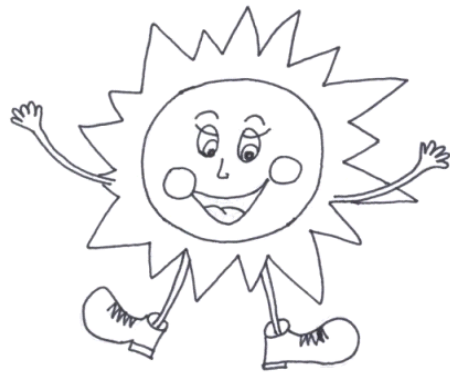
a tú papá kravička.

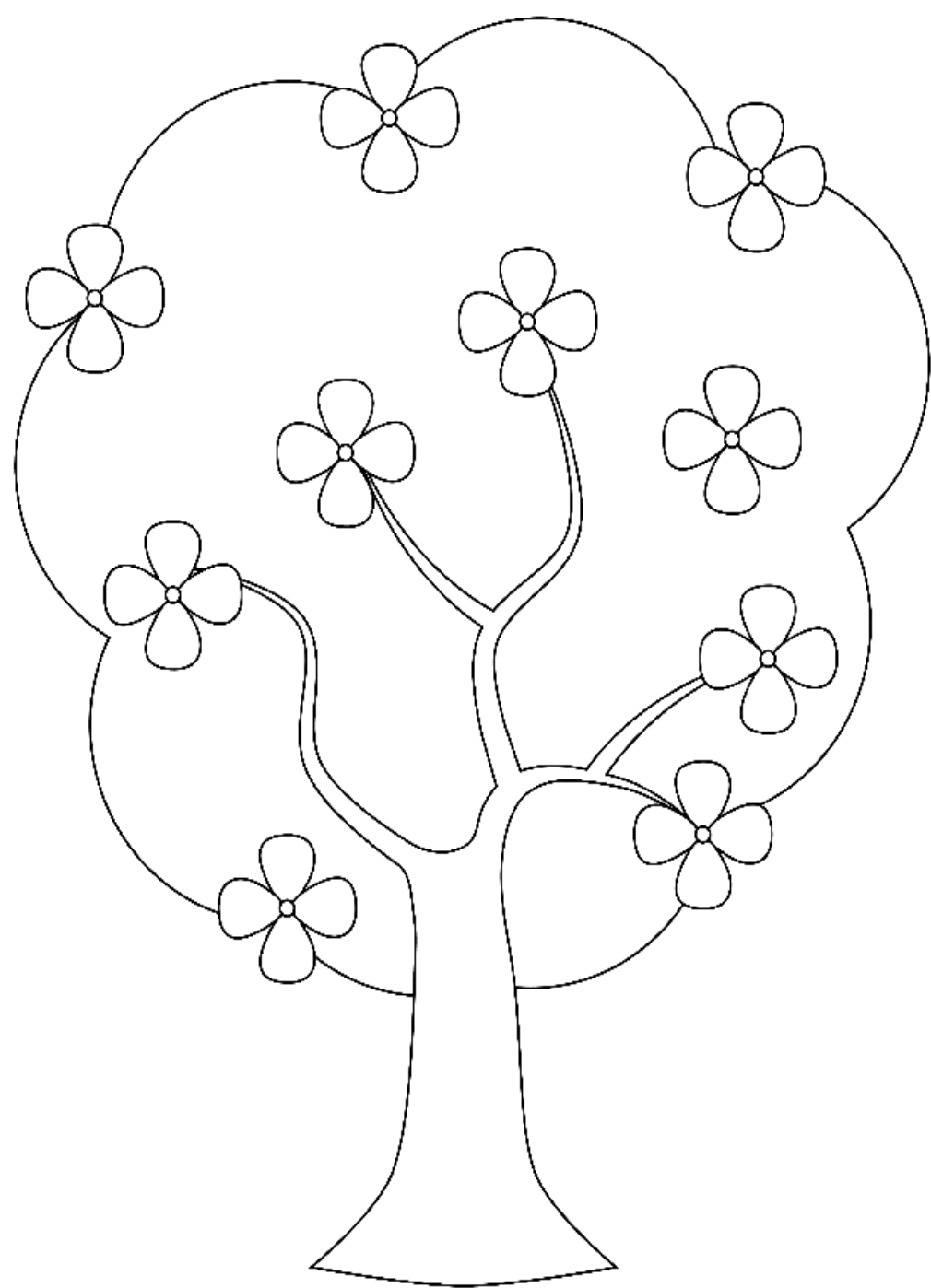
Zasadila som si zrnko,

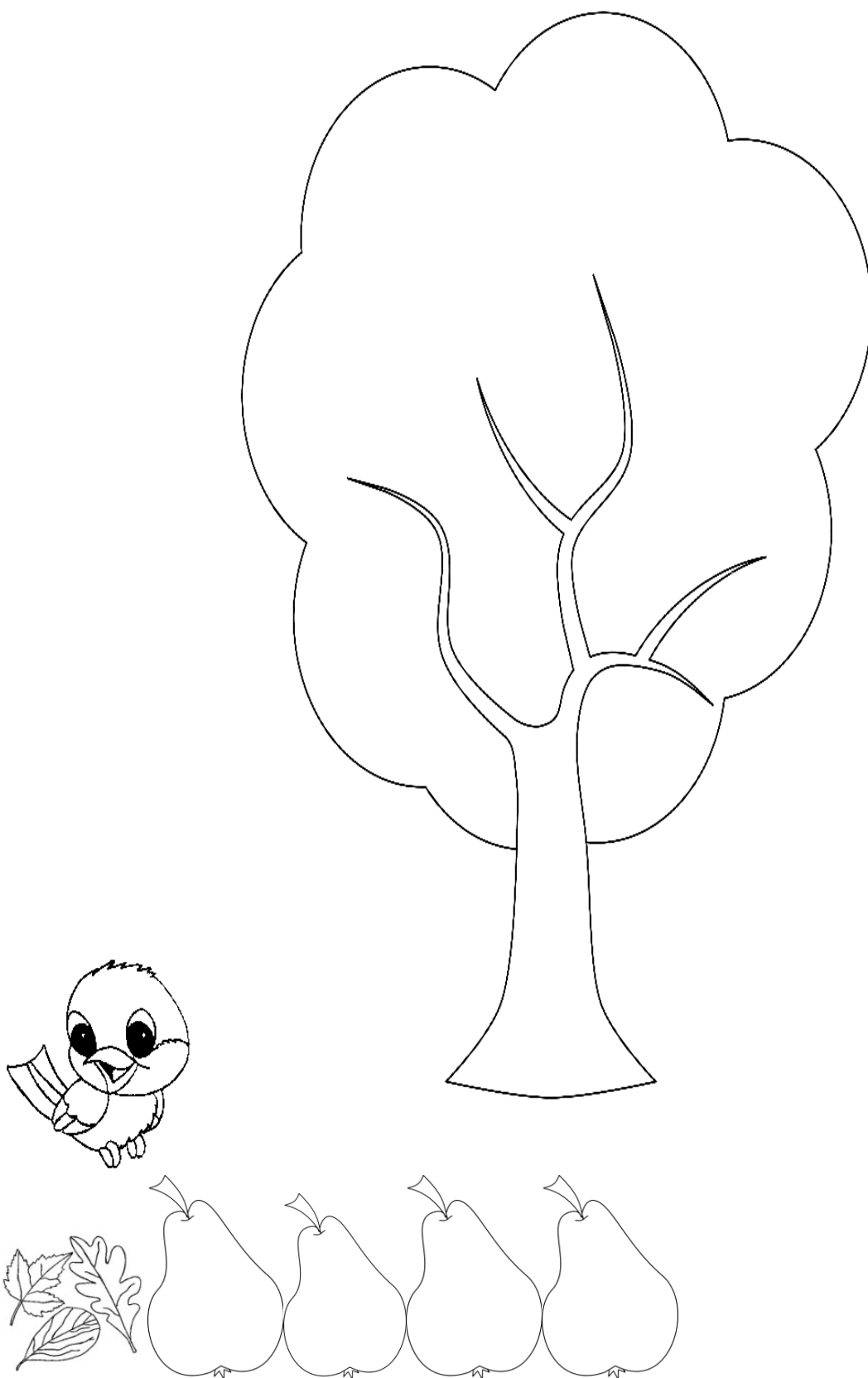
vyrastie mi z toho "slnko".

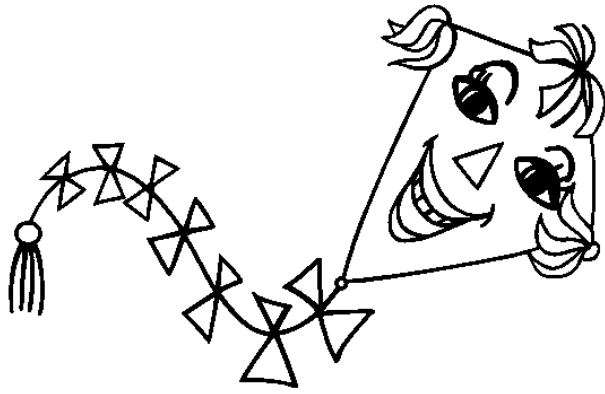
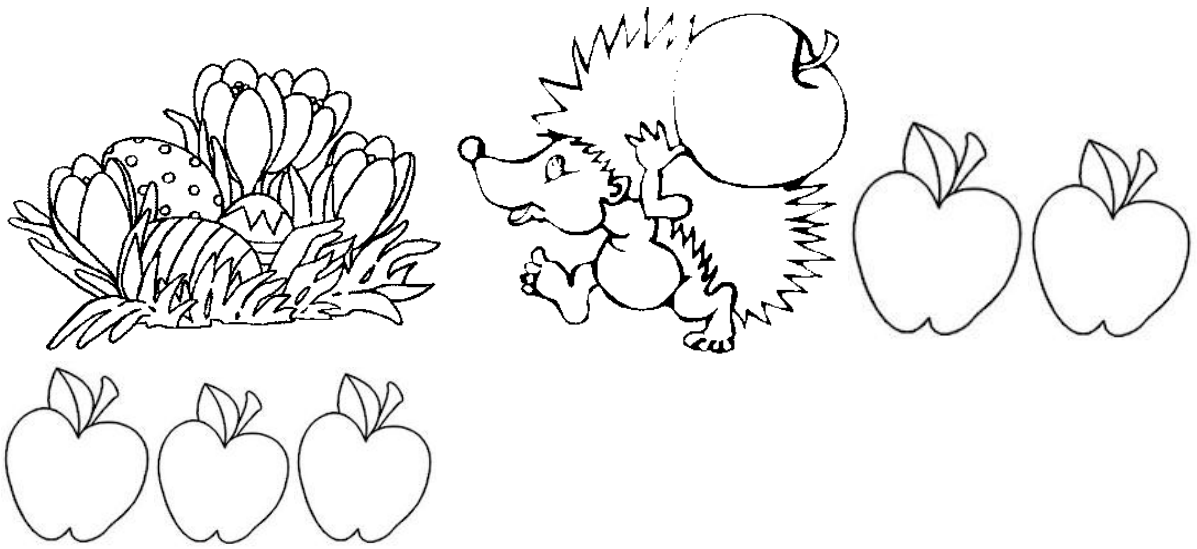
Slnko ako slnečnica,

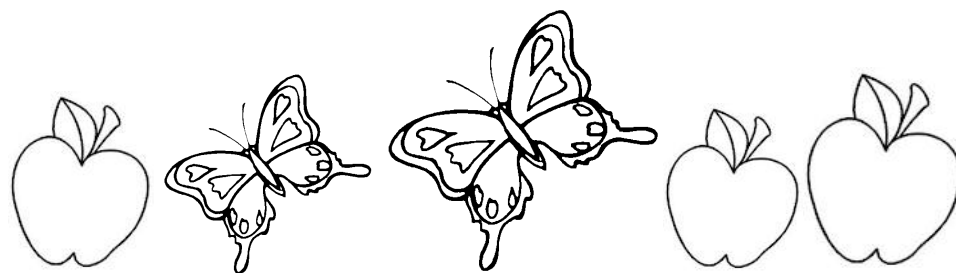
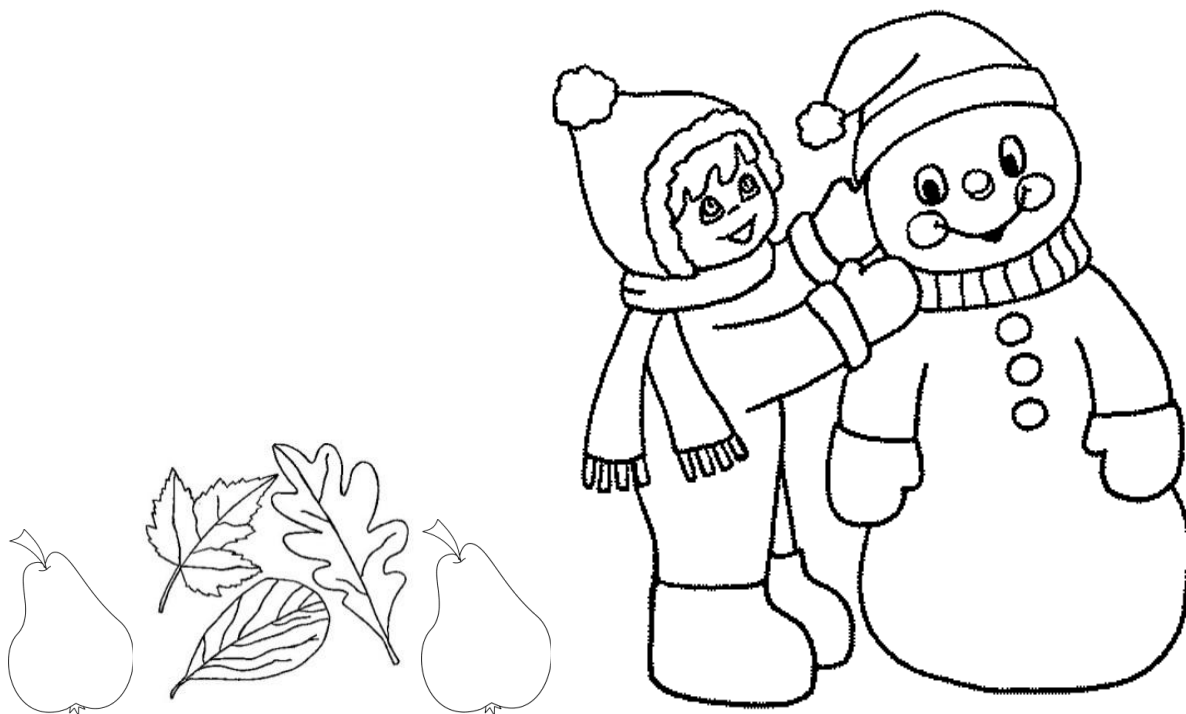
opáli nám všetkým líca (Ema Priečinská)

©2009 by Scholastic Teaching Resources